

Les lluites per la llengua: unilateralitat, resistència i lleialtat, i gran consens social

written by Blanca Serra | 18 de novembre de 2016

Si donem un cop d'ull al passat més immediat , per exemple, des de la derrota de la segona República i la immediata i dilatada dictadura del general Franco, en adonarem de fins a quin punt el règim dictatorial va significar l'anorreament de tot el projecte de nació i república catalana en tots els camps, però sobretot en el de la llengua, els mitjans de comunicació i el sistema escolar. Només hauríem de saber que el 1938 sortien al Principat 24 capçaleres en català, que existien amb ple èxit Ràdio Barcelona i Ràdio Associació de Catalunya, o que el 1934 es va crear una societat per endegar una TV catalana, que la situació política ja no va permetre prosperar. El col·lectiu de mestres, de periodistes i de gent de la cultura – a part del col·lectiu polític de batlles i altres autoritats com les sindicals i els obrers i obreres que havien estat mobilitzats o havien treballat en indústries col·lectivitzades o en la indústria de guerra- va ser un dels més castigats i perseguits.

Quina va ser la reacció de la societat catalana en el seu conjunt, davant d'una destrossa tant completa dels elements més constitutius de la nació? Respecte a la llengua o llengües nacionals (tenint també en compte l'aranès) he remarcat tres elements en el títol d'aquest text perquè crec que responen a aquesta pregunta: accions normalitzadores fetes des de la iniciativa unilateral; resistència i lleialtat lingüística d'un gruix prou notable de la població i accions fetes des d'un gran consens social amb aliances de classe i de país.

Parlo d'unilateralitat perquè la societat va prendre la iniciativa, malgrat que les lleis no tenien present i fins i tot prohibien la llengua en tots els àmbits socials: ni a l'escola, ni als mitjans de comunicació ni en la vida diària dels negocis, del treball o les professions liberals hi era present la llengua catalana, arraconada com a màxim a l'àmbit familiar; i no obstant -i repeteixo de manera unilateral com tantes coses s'han fet en la nostra nació aleshores i ara,- van començar les accions normalitzadores, primer en petit format i més tard com autèntics moviments de masses: jo en destacaria per la seva importància tres d'aquests tipus d'accions normalitzadores que van començar i es van desenvolupar en plena dictadura, sobretot les dues primeres: la primera és el moviment "Català a l'escola" i tot el desplegament de formació de mestres, d'escoles i de famílies implicades que va comportar; al seu darrera hi havia entitats organitzades com Òmnium Cultural però també moltíssimes persones que actuaven en un voluntariat lingüístic imprescindible aleshores i ara. Es va demostrar que en normalització lingüística la demanda no ha de condicionar l'oferta sinó al revés: l'oferta és el que fa augmentar la demanda i el consum; l'oferta generalitzada d'escola catalana en llengua i continguts per a tothom s'ha demostrat una opció normalitzadora correcta, malgrat que algunes forces polítiques s'haurien estimat més restringir l'oferta i implantar la voluntarietat com en el cas del País Valencià.

La segona gran acció normalitzadora és el moviment de la nova cançó que també va ser un conjunt d'accions unilaterals, fetes molt sovint amb sacrificis de tot tipus que va demostrar que existia un públic disposat a consumir-la i propagar-la; d'aquest moviment han nascut una pila de músiques i textos que s'han convertit en autèntica cultura popular més enllà dels nuclis urbans del Principat i del passat més immediat: cançons com *Qualsevol nit pot sortir el sol*, *L'estaca*, *L'home del carrer*, *La cançó de la taverna*, *Cap al futbol*, *La patata*, *Diguem no*, *Què volen aquesta gent?*, *Al vent...* competeixen

encara ara amb els ritmes i textos d'Al Tall, Obrint Pas, Els Pets, Sopa de Cabra, Gossos, els Catarres, Brams, Lax'n Busto etc, etc.

La tercera ja es produeix en el postfranquisme: és el procés de construcció de mitjans de comunicació, des de l'AVUI i Punt Diari al setmanari El Temps i les versions en català de El Periódico i La Vanguardia, des de Catalunya Ràdio o Ràdio 4 o Ràdio Arrels de Catalunya Nord, des de TVC a TVV i TVI a les Xarxes Socials, la Viquipèdia o el punt.cat. Els usuaris sabem que molts d'aquests mitjans de comunicació no haurien existit si al darrera no hi hagués hagut l'empenta de la gent (digui's associació Voltor, Acció Cultural del País Valencià, Associació Arrels de Catalunya Nord, la voluntat política d'alguns grups...); sabem que hi va haver la idea de convertir en un minicanal en català la TVE-2 i res més. Va ser el conjunt de la gent organitzada o individualment com a consumidors que es va poder donar una oferta digna i ambiciosa que no va fer més que certificar que hi havia una demanda cada cop més extensa i exigent.

Tot plegat deixa clar que a més d'unilateralitat, va existir i existeix un comportament de resistència i lleialtat lingüístiques, que apareix a les enquestes sociolingüístiques i que conforma un nucli de compromesos amb la llengua prou decisiu.

També tots els exemples d'accions normalitzadores tenen la característica de comptar amb un gran consens social que està format per persones de tots els orígens i llengües familiars. Amb el nucli estricte de catalans de tota la vida no s'explicaria el grau de vitalitat i de salut lingüística que encara té la llengua catalana, ni les seves possibilitats de supervivència.

Ja en ple segle XXI i en ple procés cap a la independència d'una part de la nostra nació aquestes tres característiques –unilateralitat, resistència/lleialtat i gran consens social –

continuen sent imprescindibles en el camp de la lluita per la llengua i se'n ha d'afegir una altra important: el reconeixement dels errors comesos i el combat contra l'autoengany: ha estat un error que no pot continuar igual en una futura República Catalana, el foment de la ideologia bilingüista i del bilingüisme desigual passiu. No podem continuar amb un *statu quo*, com el que sembla que proposen alguns grups polítics i algunes personalitats de la sociolingüística, de paritat i cooficialitat entre català i castellà perquè, d'entrada, no som una nació bilingüe sinó una nació bilingüitzada i la bilingüització ni al sud ni al nord no ha estat precisament ni voluntària ni pacífica. La defensa de la immersió lingüística en català al sistema educatiu no ens ha de fer caure en l'autoengany què el mètode de la immersió està sent un èxit rotund perquè els resultats no són tan bons i clars com seria de desitjar, si el mètode realment s'apliqués amb total solvència i serietat a tots els nivells educatius, cosa que sabem que no passa.

De cara a una República Catalana Independent continuarà sent imprescindible que un gruix creixent de la societat catalana conformi un moviment de compromesos amb la llengua que treballin perquè hi hagi un consens general majoritari que el català és la llengua territorial de Catalunya i dels Països Catalans, que arraconi la ideologia del bilingüisme, típica de l'etapa de dominació espanyola que no pot ser incorporada de cap de les maneres a la Catalunya lliure i la seva futura constitució:és a dir la futura Constitució Catalana no pot consagrar la ideologia bilingüista com a ideologia constitucional. L'objectiu a llarg termini és que la societat catalana arribi a la normalitat de l'ús lingüístic, superi del tot la situació i els hàbits de la subordinació a l'espanyol i al francès i la llengua històrica i endògena d'aquest país , amb l'aranès també, recuperi tots els àmbits d'ús general i esdevingui la llengua habitual, comuna de tothom.

Caldrà en tot aquest moviment distingir entre drets lingüístics

nacionals territorials i drets lingüístics individuals, entre una oficialitat jurídica i política que blindi les llengües dels territoris –català i aranès- i un sistema de legalitat administrativa d'altres llengües –singularment per motius demogràfics, històrics, i d'interès comú les llengües espanyola/castellana i francesa que parlen ara mateix moltes famílies catalanes del sud i del nord.

És una feina ingent que pressuposa la condició prèvia de la independència política, i que a nivell de dirigents i de compromesos per la llengua organitzats i mobilitzats es comprometin a explorar totes les vies científiques, polítiques, jurídiques, psicològiques, emocionals i de tota mena per facilitar tant un objectiu comú de recuperació de la llengua catalana com per facilitar la convivència entre les múltiples llengües que actualment usen les famílies catalanes.